

ПРАВА НА СУБЕКТИТЕ НА ЛИЧНИ ДАННИ СЪГЛАСНО РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2016/679 (GDPR)

В чл. 8, § 1 от Харта на основните права на Европейския съюз и чл. 16, § 1 от Договор за функционирането на Европейския съюз се утвърждава правото на защита на личните данни като основно човешко право. Всеки има право на защита на неговите лични данни, като тези данни следва да бъдат обработвани добросъвестно, за точно определени цели и въз основа на съгласието на заинтересованото лице или по силата на друго предвидено от закона легитимно основание. Всеки има право на достъп до събраните данни, отнасящи се до него, както и правото да изиска поправянето им.

През последните години се наблюдава увеличение на трансграничните потоци от лични данни вследствие на икономическата и социална интеграция, произтичаща от функционирането на вътрешния пазар. Нараснал е обменът и събирането на лични данни между публични и частни участници, включително физически лица, сдружения и предприятия в рамките на Европейския съюз (ЕС). Това налага да бъдат предприети своевременни мерки в защита на личните данни. Съгласно Регламент /ЕС/ 2016/679 се разширяват правата на субектите на лични данни и се предвиждат по-строги мерки за администраторите при обработването и защитата на тези данни.

В процедура за правата на субектите на лични данни се използват следните легални дефиниции:

- "лични данни" означава всяка информация, свързана с идентифицирано физическо лице или физическо лице, което може да бъде идентифицирано ("субект на данни"); физическо лице, което може да бъде идентифицирано, е лице, което може да бъде идентифицирано, пряко или непряко, по-специално чрез идентификатор като име, идентификационен номер, данни за местонахождение, онлайн идентификатор или по един или повече признаци, специфични за физическата, физиологичната, генетичната, психическата, умствената, икономическата, културната или социална идентичност на това физическо лице;

- "обработване" означава всяка операция или съвкупност от операции, извършвана с лични данни или набор от лични данни чрез автоматични или други средства като събиране, записване, организиране, структуриране, съхранение, адаптиране или промяна, извличане, консултиране, употреба, разкриване чрез предаване, разпространяване или друг начин, по който данните стават достъпни, подреждане или комбиниране, ограничаване, изтриване или унищожаване;

- "ограничаване на обработването" означава маркиране на съхранявани лични данни с цел ограничаване на обработването им в бъдеще;

- "администратор" означава физическо или юридическо лице, публичен орган, агенция или друга структура, която сама или съвместно с други определя целите и средствата за обработването на лични данни; когато целите и средствата за това
 - обработване се определят от правото на ЕС или правото на държава членка, администраторът или специалните критерии за неговото определяне могат да бъдат установени в правото на ЕС или в правото на държава членка;
 - "обработващ лични данни" означава физическо или юридическо лице, публичен орган, агенция или друга структура, която обработва лични данни от името на администратора;
 - "получател" означава физическо или юридическо лице, публичен орган, агенция или друга структура, пред която се разкриват личните данни, независимо дали е трета страна или не. Същевременно публичните органи, които могат да получават лични данни в рамките на конкретно разследване в съответствие с правото на ЕС или правото на държава членка, не се считат за "получатели". Обработването на тези данни от посочените публични органи отговаря на приложимите правила за защита на данните, съобразно целите на обработването;
 - "съгласие на субекта на данните" означава всяко свободно изразено, конкретно, информирано и недвусмислено указание за волята на субекта на данните, посредством изявление или ясно потвърждаващо действие, което изразява съгласието му свързаните с него лични данни да бъдат обработени;
 - "профилиране" означава всяка форма на автоматизирано обработване на лични данни, изразяващо се в използването на лични данни за оценяване на определени лични аспекти, свързани с физическо лице, и по-конкретно за анализиране или прогнозиране на аспекти, отнасящи се до изпълнението на професионалните задължения на това физическо лице, неговото икономическо състояние, здраве, лични предпочитания, интереси, надеждност, поведение, местоположение или движение (регламентирано в чл. 4, т. 1-4, 7-9 и т. 1 от Регламента).

Осъществяване на процедурата

1. Право на информация

Правото на субектите на данни да бъдат информирани във връзка със събирането и обработването на техни данни е регламентирано в чл. 13 и чл. 14 от Регламента. В него са очертани две хипотези:

I. хипотеза - когато личните данни се събират от субекта на данните съгласно чл. 13 от Регламента;

II. хипотеза - когато личните данни не са получени от субекта на данните съгласно чл. 14 от Регламента.

И при двете хипотези се предоставят на всяко лице, чиито данни се обработват, следната информация:

- данните, които идентифицират администратора и координатите за връзка с него, а когато е приложимо, тези на представителя на администратора;

- координатите за връзка с длъжностното лице по защита на данните, когато е приложимо;

- целите на обработването, за което личните данни са предназначени, както и правното основание за обработването;

- получателите или категориите получатели на личните данни, ако има такива;

- когато е приложимо и намерението на администратора да предаде личните данни на трета държава или на международна организация, както и наличието или отсъствието на решение на Комисията относно адекватното ниво на защита или в случай на предаване на данни съгласно посоченото в чл. 46 или чл. 47, или чл. 49, параграф 1, ал. 2 от Регламента с позоваване на подходящите или приложимите гаранции и средствата за получаване на копие от тях или на информацията къде са налични;

- срокът, за който ще се съхраняват личните данни, а ако това е невъзможно, критериите, използвани за определяне на този срок;

- съществуването на право да се изиска от администратора достъп до коригиране или изтриване на лични данни, или ограничаване на обработването на лични данни, свързани със субекта на данните, или право да се направи възражение срещу обработването, както и правото на преносимост на данните;

- когато обработването се основава на чл. 6, параграф 1, буква „а“ или чл. 9, параграф 2, буква „а“ от Регламента съществуването на право на оттегляне на съгласието по всяко време, без да се засяга законосъобразността на обработването въз основа на съгласие, преди то да бъде оттеглено;

- правото на жалба до надзорен орган;

- съществуването на автоматизирано вземане на решения, включително профилирането, посочено в член 22, параграфи 1 и 4 от Регламента, и поне в тези случаи съществена информация относно използваната логика, както и значението и предвидените последствия от това обработване за субекта на данните.

Когато данните се събират от субекта на данните следва да се предостави информация и за законните интереси, преследвани от администратора или от трета страна, когато обработването се извършва въз основа на чл. 6, параграф 1, буква „е“ от Регламента, както и дали предоставянето на лични данни е задължително или договорно изискване или изискване, необходимо за сключването на договор, както и евентуалните последствия ако тези данни не бъдат предоставени.

Предоставянето на информация в хипотезата на чл.13 от Регламента следва да се извърши в момента на получаване на личните данни (*съгласно чл. 13, параграф 1, буква „г“ и параграф 2, буква „д“ от Регламента*).

В хипотеза по чл. 14 от Регламента - когато личните данни не са получени от субекта на данните, следва да се предостави информацията относно съответните категории лични данни, както и за източника на личните данни и, ако е приложимо, дали данните са от публично достъпен източник (*чл. 14, параграф 1, буква „г“ и параграф 2, буква „е“ от Регламента*).

Предоставянето на информация по чл. 14 от Регламента следва да се извършва в 14-дневен срок след получаването на личните данни и в срок до един месец като се отчитат конкретните обстоятелства, при които личните данни се обработват. Ако данните се използват за връзка със субекта на данните - най-късно при осъществяване на първия контакт с този субект или ако е

предвидено разкриване пред друг получател, най-късно при разкриването на личните данни за първи път (*чл. 14, параграф 3 от Регламента*).

Администраторът е длъжен да предостави горепосочената информация в кратка, прозрачна, разбираема и лесно достъпна форма, на ясен и прост език. Информацията се предоставя писмено или по друг начин, включително, когато е целесъобразно, с електронни средства. Ако субектът на данните е поискал това, информацията може да бъде дадена устно, при положение че идентичността на същия е доказана с други средства (*чл. 12, параграф 1 от Регламента*).

И в двете хипотези не е необходимо предоставяне на информация в случай, че субектът на данни вече разполага с информацията.

Когато данните не са получени от субекта на данни не е необходимо предоставянето на информация в случаи че:

- предоставянето на такава информация се окаже невъзможно или изисква несъразмерно големи усилия (*когато обработването се извършва за целите на архивирането в обществен интерес и др*);
- получаването или разкриването е изрично разрешено от правото на ЕС или правото на държавата членка, което се прилага спрямо администратора;
- личните данни трябва да останат поверителни при спазване на задължение за опазване на професионална тайна, което се урежда от правото на ЕС или право на държава членка, включително законово задължение за поверителност (*чл. 13, параграф 4 и чл. 14, параграф 5 от Регламента*).

Когато личните данни се обработват с цел различна от тази, за която са събрани, на субекта на данните се предоставя информация за тази друга цел и всякаква друга необходима информация (*чл. 13, параграф 3 и чл. 14, параграф 4 от Регламента*).

2. Право на достъп

Субектът на данните има право да получи от администратора потвърждение дали се обработват лични данни, свързани с него, и ако това е така да получи достъп до данните (*съгласно чл. 15, параграф 1 от Регламента*).

Подаването на въпросното искане може да стане и по електронен път (*съгласно чл. 12, параграф 3 от Регламента*).

Администраторът следва да предостави на субекта на данни информация относно предприетите действия без ненужно забавяне и във всички случаи в срок от един месец от получаване на искането. При необходимост този срок може да бъде удължен с още два месеца, като се взема предвид сложността и броя на исканията (*съгласно чл. 12, параграф 3 от Регламента*).

Администраторът следва да предостави копие от личните данни, които са в процес на обработване. За допълнителни копия, поискани от субекта на данните, администраторът има право да наложи разумна такса въз основа на административните разходи (*съгласно чл. 15, параграф 3 от Регламента*).

3. Право на коригиране

Съгласно чл. 16 от Регламента субектът на данни има право да поиска от администратора да коригира без ненужно забавяне неточните лични данни, свързани с него. Непълните лични данни могат да бъдат попълнени и чрез добавяне на декларация.

3. Право на изтриване ("право да бъдеш забравен")

Уредба на правото на изтриване съществува и в действащия Закон за защита на личните данни. Следователно Регламентът не въвежда изцяло нов правен институт по отношение на защитата на лични данни, а само разширява неговото приложно поле.

Съгласно чл. 17 от Регламента субектът на данни има правото да поиска от администратора да бъдат изтрети свързаните с него лични данни без ненужно забавяне.

Това право може да бъде упражнено при наличие на някое от изрично изброените в чл. 17, параграф 1 от Регламента основания, а именно:

- личните данни повече не са необходими за целите, за които са били събрани или обработвани по друг начин;
- субектът на данните оттегля своето съгласие, върху което се основава обработването на данните съгласно чл. 6, параграф 1, б. а или чл. 9, параграф 2, буква „а“ от Регламента и няма друго правно основание за обработването;
- субектът на данните възразява срещу обработването съгласно чл. 21, параграф 1 от Регламента и няма законни основания за обработването, които да имат преимущество, или субектът на данните възразява срещу обработването съгласно чл. 21, параграф 2 от Регламента;
 - личните данни са били обработвани незаконосъобразно;
 - личните данни трябва да бъдат изтрети с цел спазването на правно задължение по правото на ЕС или правото на държава членка, което се прилага спрямо администратора;
 - личните данни са били събрани във връзка с предлагането на услуги на информационното общество по чл. 8, параграф 1 от Регламента.

В случай че личните данни са обществено достояние администраторът следва да предприеме стъпки, включително технически мерки, за да уведоми администраторите, обработващи личните данни, че субектът на данните е поискал изтриване от тези администратори на всички връзки, копия или реплики на тези лични данни *{чл. 17, параграф 2 от Регламента}*.

"Правото да бъдеш забравен" не е абсолютно право. Направеното искане за изтриване може да не бъде уважено доколкото обработването на данни е необходимо:

- за упражняване на правото на свобода на изразяване и правото на информация;
- за спазване на правно задължение, което изисква обработване, предвидено в правото на ЕС или правото на държавата членка, което се прилага спрямо администратора или за изпълнението на задача от обществен интерес или при упражняването на официални правомощия, които са предоставени на администратора;
 - по причини от обществен интерес в областта на общественото здраве;
 - за целите на архивирането в обществен интерес;

- за установяването, упражняването или защитата на правни претенции (*съгласно чл. 17, параграф 3 от Регламента*).

Независимо дали искането на субекта на данни е уважено или не администраторът има задължението да го уведоми за всяко извършено действие (*съгласно чл. 19 от Регламента*).

4. Право на ограничаване на обработването

Субектите на данни имат възможност да изискат от администратора ограничаване на обработването на техните данни при наличие на някои от нормативно установените основания в чл. 18, параграф 1 от Регламента.

Когато е приложено ограничаване обработването на лични данни, с изключение на тяхното съхранение, се извършва само със съгласието на субекта на данните или за установяването, упражняването или защитата на правни претенции или за защита на правата на друго физическо лице или поради важни основания от обществен интерес за ЕС или държава членка (*съгласно чл. 18, параграф 2 от Регламента*).

Когато субекта на данните е изискал ограничаване на обработването администраторът следва да го информира преди отмяната на ограничаването на обработването, както и за всяко извършено действие по отношение на предявеното искане (*съгласно чл. 18, параграф 3 и чл. 19 от Регламента*).

6. Право на преносимост на данните

Съгласно чл. 20 от Регламента субектите на данни имат възможност да поискат и да получат личните данни, които ги засягат и които те са предоставили на администратор в структуриран, широко използван и пригоден за машинно четене формат, като имат правото да прехвърлят тези данни на друг администратор без възпрепятстване от администратора, на когото личните данни са били първоначално предоставени.

Правото на преносимост се упражнява, когато данните са били обработвани на база на съгласие или на договорно задължение и същите се обработват по автоматизиран начин. И в този случай, подобно на правото на достъп, администраторът е длъжен да предостави информацията в съответния формат без забавяне, но не по-късно от 1 месец (*съгласно чл. 20, параграф 1 и чл. 12, параграф 3 от Регламента*).

7. Право на възражение

Субектите на данни имат право да възразят срещу обработването на личните им данни по всяко време като тяхното искане следва да бъде уважено при липса на пречки и законови ограничения. За това си право те следва да се уведомяват най-късно при първия контакт с администратора по ясен начин и отделно от всяка друга информация.

Субектите на данни имат възможност да възразят срещу обработването на техните данни и чрез автоматизирани средства като се използват технически спецификации.

Правото на възражение може да не бъде уважено ако администраторът докаже, че съществуват убедителни законови основания за обработването, които имат предимство пред

интересите, правата и свободите на субекта на данни, или за установяването, упражняването или защитата на правни претенции, както и ако обработването е необходимо за изпълнението на задача, осъществявана по причини от публичен интерес.

8. Права при автоматизирано вземане на индивидуални решения (профилиране)

Субектът на данните има право да не бъде обект на решение, основаващо се единствено на автоматизирано обработване, включващо профилиране, което поражда правни последици за същия или по подобен начин го засяга в значителна степен.

Такова профилиране може да се извършва ако е налице някое от нормативно установените основания, уредени в чл. 22, параграф 2 от Регламента:

- ако е необходимо за сключването или изпълнението на договор между субект на данни и администратор;
- ако е разрешено от правото на ЕС или правото на държава членка, което се прилага спрямо администратора, и в което се предвиждат също подходящи мерки за защита на правата и свободите, и легитимните интереси на субекта на данните;
- ако се основава на изричното съгласие на субекта на данни.

В случай че субектът на данни се е съгласил с профилирането на база договор или изрично съгласие той има правото да изиска от администратора обработването и анализирането на данните му да се извършва с човешка намеса, а не изцяло автоматизирано, така че да се избегнат нередовности (*съгласни чл. 22 от Регламента*).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Администраторът на лични данни предприема необходимите мерки за предоставяне на всякаква информация на субектите на данни, която се отнася до обработването на личните им данни, както и да съдейства за упражняването на техните права по глава 3 от Регламента.

Информацията по чл. 13 и 14 от Регламента, както и всяка комуникация и действия по чл. 15-22 от Регламента се предоставят безплатно. Когато исканията на субект на данни са явно неоснователни или прекомерни, по-специално поради своята повторяемост, администраторът може да наложи разумна такса или да откаже да предприеме действия по искането (*съгласно чл. 12, параграф 1, 2 и 5 от Регламента*).

Съгласно чл. 23 от Регламента **ограничаване** на обхвата на правата на субектите на данни може да става единствено чрез законодателни мерки в държавите - членки, доколкото приетите законодателни ограничения съответстват на същността на основните права и свободи и представлява необходима и пропорционална мярка в едно демократично общество.